

ÄHTÄRIN KAUPUNGIN TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTIKERTOMUS VUODELTA 2023

TARKASTUSLAUTAKUNTA 2021-2025

Sisällysluettelo

1.	PUHEENJOHTAJAN KATSAUS	2
2.	TARKASTUSLAUTAKUNTA 2021-2025.....	3
2.1.	Tarkastuslautakunnan kokoonpano	3
2.2.	Tarkastuslautakunnan työskentely.....	3
3.	EDELLISEN VUODEN ARVIONTIKERTOMUKSEN JOHDOSTA TEHTYJEN TOIMENPITEIDEN ARVIOINTI	5
3.1.	Vuoden 2022 arviointikertomuksen suositusten käsittely.....	5
4.	HAVAINNOT TILINTARKASTUKSEN RAPORTEISTA 2023	6
5.	KAUPUNGIN TALOUDEN TASAPAINOISUUS	7
6.	TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI	8
6.1.	Toiminnalliset tavoitteet	8
6.1.1.	Yleiset tavoitteet.....	9
6.1.2.	Sivistys- ja hyvinvointipalvelut.....	10
6.1.3.	Elinvoima	10
6.1.4.	Tila- ja infrapalvelut	11
6.1.5.	Konsernin toiminnalliset tavoitteet.....	11
6.2.	Toiminnallisten tavoitteiden arviointi	11
6.3.	Taloudellisten tavoitteiden arviointi	12
7.	TARKASTUSLAUTAKUNNAN ESITYS KAUPUNGINVALTUUSTOLLE	13
8.	ALLEKIRJOITUKSET	14
9.	LIITTEET.....	15
9.1.	Tarkastuslautakunnan tehtävät.....	15
9.2.	Tarkastuslautakunnan arviointisuunnitelma vuosille 2021–2025 (päivitetty 13.9.2023).....	17
9.3.	Tarkastuslautakunnan työohjelma 2023–2024	19

ÄHTÄRIN KAUPUNGIN TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTIKERTOMUS VUODELTA 2023

1. PUHEENJOHTAJAN KATSAUS

Kuten usein on todettu, monessa työasiassa muun muassa, ensimmäinen vuosi menee opetellessa, ja vasta toisena vuotena päästään todella tekemään tehokkaasti. Vuosi 2023 olikin 2021 valitun valtuuston ensimmäinen todellinen toiminnan vuosi. Tarkastuslautakunnan suosituksesta perustettu taloustyöryhmä aloitti toimintansa tytäryhtiöiden toiminnan tehostamiseksi, korkeat korot haastoivat vuoden 2024 budjetin suunnittelua sekä loppuvuodesta yllättänyt kaupunginjohtajan väistyminen vaikuttivat kaikki vahvasti kaupungin arjen toimintaan. Kaiken kukkuraksi lopulta tilinpäätöksen varsin merkittävät alaskirjaukset kaupungin taseessa takasivat, että vuosi 2023 tullaan muistamaan Ähtärin kaupungissa varmasti pitkään eräänlaisena merkkipaaluna.

Arviointikertomuksessaan ja toiminnassaan vuonna 2023 tarkastuslautakunta on jälleen keskittynyt kolmeen teemaan. Olemme arvioineet, kuinka edellisessä arviointikertomuksessa esitettyjä parannuksia on lähdetty toteuttamaan, kuinka taloutta on hoidettu ja lisäksi kuinka varsinainen strategia on asetettujen mittareiden mukaan toteutunut.

Tarkastuslautakunnan puolesta voin todeta olevani tyytyväinen, että taloustyöryhmän toiminta saatiin, ehkä hieman hitaasti, mutta lopulta kuitenkin käyntiin. Suunta on ollut oikea, vaikkakin tuloksia voitaneen tarkastella vasta aikaisintaan vuoden 2024 tilinpäätöksessä. Valitettavaa on, että tuoreimpia toimenpiteitä ei saatu voimaan vielä vuoden 2023 aikana, ja täten jo aiemmin suurennuslasin alla olleet merkittävät saatavat tytäryhtiöiltä päädyttiin tilintarkastajan suosituksesta kirjaamaan alas vuoden 2023 tilinpäätöksessä. Positiivisesti tulevaan katsoen on tärkeää tiedostaa, että nyt tilanne on totuudenmukainen ja selvä uuden kaupunginjohtajan aloittaessa työnsä. Lisäksi, mikäli taloustyöryhmän toimenpiteet tuottavat tulosta, edelleen alaskirjatut saatavat ovat perittävässä ja mahdollista positiivista lisätuloa kaupungille tulevina vuosina.

Vuoden 2023 osalta nostan vielä esiin halumme edelleen kehittää toimintaamme. Mahdollistaaksemme tarkastuslautakunnalle jatkossa mahdollisimman sujuvan ja tehokkaan toiminnan, tarvitsemme siihen avointa tietojen vaihtoa ja keskusteluyhteyttä lautakunnan, kaupunginhallituksen ja virkamiehistön välillä.

Toivomme että arviointikertomuksemme on yhä selkeä, ja että havainnot on esitetty siten, että lukijan on helppo saada käsitys, kuinka tavoitteita on arvioitu vuoden 2023 osalta.

Joakim Siirilä
Tarkastuslautakunnan puheenjohtaja

2. TARKASTUSLAUTAKUNTA 2021-2025

2.1. Tarkastuslautakunnan kokoonpano

Kaupunginvaltuusto on kokouksessaan 30.8.2021 (§63) valinnut tarkastuslautakunnan toimikaudeksi 2021–2025 seuraavat jäsenet ja varajäsenet:

varsinainen jäsen:	henkilökohtainen varajäsen:
Jukka-Pekka Kiilunen (8.5.2023 saakka)	Pirjo Talonen
Joakim Siirilä (8.5.2023 alkaen)	Pirjo Talonen
Helena Hautakangas (13.12.2021 saakka)	Ari-Pekka Ström
Pirjo Päivi (13.12.2021 alkaen)	Ari-Pekka Ström
Katriina Savola	Mikko Savola
Jarkko Salo	Jari Lind
Liivia Viita-aho	Marjut Suoverinaho
Allan Roth	Anu Huhtinen

Lautakunnan puheenjohtajana on toiminut Jukka-Pekka Kiilunen 8.5.2023 saakka ja Joakim Siirilä 8.5.2023 alkaen. Varapuheenjohtaja on ollut Helena Hautakangas 13.12.2021 saakka ja Jarkko Salo 13.12.2021 alkaen. Pöytäkirjanpitäjänä toimi Marjo Mäkipelto.

Kaupunginvaltuusto on kokouksessaan 20.6.2022 §51 valinnut kaupungin tilintarkastusyhteisöksi toimikaudeksi 2022–2025 Oy SK-Reviisorit Ab:n, jonka nimeämänä vastuullisena tilintarkastajana toimi tilintarkastaja Ilari Karhu. Vuoden 2023 tarkastussuunnitelma on esitelty tarkastuslautakunnalle 11.10.2023.

2.2. Tarkastuslautakunnan työskentely

Vuonna 2023 tarkastuslautakunnalla oli yhteensä yksitoista (11) kokousta. Tarkastuslautakunta on laatinut lautakunnan arviointisuunnitelman vuosille 2021–2025 (liite 9.2.) ja työohjelman vuosille 2022–2023 (liite 9.3.). Lautakunta on päättänyt sisäisestä työnjaostaan nimeämällä kullekin jäsenelle lautakunnan, jonka pöytäkirjoja jäsen seuraa.

Pöytäkirjojen seurannan työnjako:

Kaupunginhallitus	Jukka-Pekka Kiilunen Pirjo Päivi
Sivistys- ja hyvinvointilautakunta	Jarkko Salo Liivia Viita-aho
Tekninen lautakunta	Katriina Savola Allan Roth

Tarkastuslautakunta seuraa koko toimikautensa ajan talouden tasapainottamisohjelman toteutumista. Tämän tarkastusvuoden aikana tarkastuslautakunta tutustui painopistealueiden tulosityksiköiden toimintaan ja puitteisiin kuulemalla ja keskustelemalla vastuuhenkilöiden kanssa lautakunnan kokouksissa. Tarkastuslautakunnan nimeämä painopistealue vuodelle 2023 oli tila- ja infrapalvelut.

Tarkastuslautakunta on kokouksissaan kuullut eri sektoreiden ja alueiden vastuuhenkilöitä koskien tilikautta 2023 seuraavasti:

- Elinvoimakoordinaattori Pertti Nurmi 11.1.2023
- Toimitusjohtaja Markus Sulkava 9.2.2023
Kiinteistö Oy Ähtärin Sairaalanmäki / Kiinteistö Oy Ähtärin Vuokratalot
kokous Kiinteistö Oy Sairaalanmäen toimitiloissa
- Ähtärin Energia ja Vesi Oy:n toimitusjohtaja Veijo Leino 30.3.2023
ja hallituksen puheenjohtaja Mikko Annala
- Ähtärin Kiinteistöhuolto Oy:n toimitusjohtaja Tuomas Collin 30.3.2023
ja hallituksen puheenjohtaja Mikko Annala
- Sivistys- ja henkilöstöjohtaja Eija Kuoppa-aho 19.4.2023
- Talous- ja hallintojohtaja Seppo Karjala 19.4.2023
- Luottamusmiehet ja työsuojeluvaltuutetut 10.5.2023
- Hankepäällikkö Ira Vuorenmaa 13.9.2023
- Elinvoimakoordinaattori Pertti Nurmi 13.9.2023
- Yhdyskuntatekniikan insinööri Marjo Mäkipelto 11.10.2023
- Kaupunginjohtaja Jarmo Pienimäki 8.11.2023
- Maankäyttöinsinööri Kerttu Heinämäki 13.12.2023
- Toimitusjohtaja Markus Sulkava 13.12.2023
Kiinteistö Oy Ähtärin Vuokratalot
- Rakennuttaja- ja kiinteistöpäällikkö Tuomas Collin 24.1.2024
- Kirjanpitäjä Jaana Kallio 22.2.2024
- Sivistys- ja henkilöstöjohtaja Eija Kuoppa-aho 24.4.2024
- Kaupunginhallituksen puheenjohtaja Leena Mäenpää 24.4.2024
- Talous- ja hallintojohtaja Seppo Karjala 24.4.2024

Tarkastuslautakunnan aineistopyyntöjen toteutuminen vuoden 2023 osalta on tapahtunut hitaasti, mikä on hankaloittanut lautakunnan työskentelyä.

3. EDELLISEN VUODEN ARVIONTIKERTOMUKSEN JOHDOSTA TEHTYJEN TOIMENPITEIDEN ARVIOINTI

Tarkastuslautakunta jätti edellisen arviointikertomuksen vuodelta 2022 kaupunginvaltuuston käsiteltäväksi 29.5.2023. Tarkastuslautakunnan edellisen vuoden arviointikertomus ja siihen kirjatut havainnot ja esitykset kaupunginvaltuusto käsitteli 19.6.2023. Kaupunginhallitus esitti 9.10.2023 kaupunginvaltuustolle vastineen tarkastuslautakunnan arviointikertomuksesta 2022. Kaupunginvaltuusto käsitteli vastineen 23.10.2023. Tarkastuslautakunta merkitsi tiedoksi kaupunginhallituksen antaman vastineen arviointikertomuksesta 13.12.2023.

Tarkastuslautakunta arvioi, mitä vaikutuksia tarkastuslautakunnan vuotta 2022 käsittelevässä arviointikertomuksessa esittämällä ohjeilla ja suosituksilla on ollut. Vaikutuksia arvioitiin selvittämällä, mihin suositusten mukaisiin toimenpiteisiin toimialoilla on ryhdytty vuonna 2023. Tarkastuslautakunta haluaa kiinnittää huomiota siihen, että tarkastuslautakunnan tehtävänä, kuten myös arvioinnissa tehtyjen huomioiden ja suositusten, on toimia koko kaupungin, mutta erityisesti hallinnon ja johdon tukena.

3.1. Vuoden 2022 arviointikertomuksen suositusten käsittely

Tarkastuslautakunta kiinnitti edelleen huomiota henkilöstön työhyvinvointiin organisaatiouudistuksen myötä ja organisaation ohuudesta kannetaan edelleen huolta. Organisaatiossa on otettava tosissaan sijaisuusjärjestelyt ja niiden toimivuus. Avointen työpaikkojen rekrytointiprosessissa on otettu käyttöön Kuntarekry ja tarkastuslautakunta suosittelee sen käyttöä aina. Poikkeuksena voivat olla tapaukset, joissa se kiireellisten sijaisuuksien vuoksi ei ole mahdollista.

Tarkastuslautakunta on kehottanut johtoa selvittämään ratkaisu vaarallisiin työyhdistelmiin, käyttöoikeuksiin ja niistä syntyviin riskeihin sekä huomioimaan tilintarkastajan ohjeistuksen niiden suhteen jo vuoden 2021 arviointikertomuksessaan. Nämä työyhdistelmät on kaupunginhallituksen vastineessa 13.12.2023 ilmoitettu tarkistettavan uuden palkka- ja hr-ohjelman käyttöönoton myötä. **Tarkastuslautakunta pyytääkin selvityksen, kuinka asia on otettu huomioon nyt, kun uusi palkka ja hr-ohjelma on otettu käyttöön.**

Tarkastuslautakunta on tyytyväinen, että konsernin toiminnan ohjaus on tilipäätöksen 2023 osalta päivitetty jokaisen yhtiön osalta. Kuitenkin selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä on edelleen sama teksti vuodesta toiseen. Sen myötä konsernivalvonnan toteutumista on edelleen kuvattu liian niukasti. Konsernivalvonnan osalta tulisi kommentoida myös seurannasta, eli miten sitä on vastuutettu kunnan toimielimille. Toimintakertomuksessa tulisi myös arvioida myös kokonaisuutena konsernin tulevaa kehitystä. Selonteko konsernivalvonnan

järjestämisestä tulisi sisältää vuosittain tehdyt toimenpiteet. Tämän tilinpäätösosion tulisi olla selkeämpi ja tuoda paremmin esille vuosittaista konsernivalvonnan seurantaan, jossa voisi esimerkiksi tuoda esille konsernivalvonnan seurantaan perustetun työryhmän kokoontumisia ja sen käsittelemiä pääaiheita. Konsernin osalta tavoitteita ja mittareita ei ole selkeästi tuotu esille myöskään vuoden 2023 tilinpäätöksen toteutusvertailussa. Tarkastuslautakunta kehottaa edelleen panostamaan tilinpäätöksen selkeyttämiseen näiltä osin.

Tarkastuslautakunta on seurannut vuonna 2023 etenkin konsernivalvonnan kehittymistä. Tarkastuslautakunta on vuoden 2022 arviointikertomuksessaan huomauttanut, että tytäryhtiöiden osalta toiminta ei ole järjestetty tuloksellisella eikä tarkoituksenmukaisella tavalla. Tarkastuslautakunta on tyytyväinen, että Kiinteistö Oy Ähtärin Vuokratalojen suhteen työryhmän perustaminen on edistänyt asioita. Tarkastuslautakunta näkee työryhmän toiminnan olleen hyödyllistä. Vuokrataloyhtiön osalta on tehty oikeita ratkaisuja, joiden myötä on ajoissa ryhdytty tervehdyttäviin toimiin.

Kuten kaupunginhallituksen vastineessa arvioidaan, tarkastuslautakunta viittaa lähinnä Ähtärin Eläinpuisto Oy:n konserniin tytäryhtiöiden tuloksellisuuden osalta. Tarkastuslautakunta on tyytyväinen, että tytäryhtiölle on mahdollistettu tarvittavat päätöksenteon puitteet. Tarkastuslautakunta painottaa, että on kuitenkin huomioitava koko kaupunkikonsernin tuloksellisuus ja lopulta myös kuntatalous, jolloin konserniohjaus on tarvittaessa otettava konsernin pääomistajan vastuulle.

Tarkastuslautakunta on edellisissä arviointikertomuksissaan vaatinut, että aloitetaan käyttöomaisuuden inventointi sekä luodaan selkeä toimintaohje säännölliseen toimintaan. Kaupunginhallitus on vastineessaan 13.12.2023 pyytänyt tarkastuslautakuntaa määrittelemään tarkemmin minkälaista inventointia ja toimintaohjetta toivotaan toimeenpantavan. Samalla on toivottu hyviä käytännön esimerkkejä vastaavan kokoluokan kuntien inventoinneista ja hyväksytyistä toimintaohjeista. Tarkastuslautakunta on tarkoittanut käyttöomaisuuden inventoinnilla omaisuuden luettelointia esimerkiksi yli 500e arvoisista yksittäisistä koneista ja laitteista tai muusta käyttöomaisuudesta. Ähtärin kaupungin käyttöön soveltuva esimerkki luetteloinnista löytyy esimerkiksi Iisalmen tai Kemijärven talousohjeista, jotka molemmat ovat soveltuvia myös Valtionkonttorin irtaimistorekisteriohjeen 8.10.2019 mukaan.

4. HAVAINNOT TILINTARKASTUKSEN RAPORTEISTA 2023

Tilintarkastuksen raporteissa on suosituksia, joiden tavoitteena on parantaa sisäisiä prosesseja ja välttää sisäisen valvonnan puutteita, jotka saattavat johtaa oleellisiin taloudellisiin menetyksiin ja virheisiin. Tämän vuoksi **tilintarkastajan raporteissa esitetyt suositukset tulee huomioida ja niihin tulee reagoida.**

Merkittävimmät erääntyneiden saamisten saldot tulevat konserniyhtiöiltä. Kaupungin myyntisaamisiin sisältyy merkittäviä summia pitkään erääntyneitä saatavia

tytäryhtiöiltä. Tarkastuslautakunta painottaa, että johdon huolellisuusveloitteeseen voidaan katsoa kuuluvan myös saatavien perinnän asianmukainen toteuttaminen ja tytäryhtiöiden myyntisaamisten osalta perintäprosessia tulee tehostaa. Tytäryhtiöiden pitkään jatkuneeseen huonoon tuloksellisuuteen tulee puuttua, sillä myyntisaamiset tytäryhtiöiltä ovat edelleen kasvaneet myös tilikaudella 2023. Tilintarkastajien näkemyksen mukaan näihin eriin saattaa sisältyä merkittävää taloudellista riskiä niiden realisoituessa. Tarkastuslautakunta on tyytyväinen, että kaupunginhallitus on reagoinut alaskirjaamalla pitkäaikaiset lainasaamiset laatimassaan tilinpäätöksessä.

Tarkastuslautakunta pyytää tänä vuonna painokkaammin käsittelemään talousarviopoikkeamat tilivuoden aikana mahdollisimman pian niitä havaittaessa, jotta poikkeamiin voidaan reagoida rahoitustarpeen kattamiseksi. Talousarviomuutokset olisi hyvä käsitellä selkeästi omina asiakohtinaan niin, että jo päätöspykälän otsikossa olisi maininta, että asia käsittelee talousarviomuutoksia. Siten saadaan päätöksen teosta selkeämpää, jolloin myös sen toimeenpaneminen on selkeämpää.

Tilintarkastus on pyytänyt, että kaupunginvaltuuston kannanotto vastuuvapauden myöntämisestä tilivelvollisille tulisi selkeästi merkitä kokouspöytäkirjaan. Tarkastuslautakunta suosittelee myös, että valtuuston asian käsittelyssä päätös vastuuvapaudesta merkitään selkeästi.

5. KAUPUNGIN TALouden TASAPAINOISUUS

Ähtärin kaupungin tilikauden tulos 31.12.2023 on -6 915 900,85 euroa alijäämäinen pitkäaikaisten lainasaamisten alaskirjausten myötä. Tervehdyttämissuunnitelman aikana 2018–2022 kertyneiden ylijäämien jälkeen kaupungin taseen kumulatiivinen alijäämä 31.12.2023 on -2 628 856,18 euroa. Tarkastuslautakunta haluaa huomioida, että Kuntalain 118 §:n mukainen erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettely voidaan käynnistää, jos asukasta kohden laskettu kertynyt alijäämä on kunnan viimeisessä konsernitilinpäätöksessä vähintään -1.000,00 euroa ja sitä edeltäneenä vuonna vähintään -500,00 euroa. Tilinpäätöksessä 2023 konsernitaseen kertynyt alijäämään on -995,00 euroa per asukas. **Tervehdyttämistoimenpiteitä tulisi vielä jatkaa, jotta kriisikuntakriteereitä ei täytettäisi tulevaisuudessakaan. Tarkastuslautakunta haluaa huomiota kiinnitettävän nimenomaan konsernitilinpäätöksen osalta.**

Ähtärillä on 12 tytäryhtiötä, jotka yhdistellään konsernitilinpäätökseen. Tytäryhtiöiden yhteenlaskettu tappio tilikaudelle on -864 000 euroa. Tytäryhtiöiden lisäksi konsernitilinpäätökseen yhdistellään Ähtärin kuntayhtymät omistusosuuksien suhteessa. Eri kuntayhtymien osuus kuntakonsernin tuloksesta oli -87 000 euroa. Kokonaisuudessaan kaupunkikonsernin tulos vuodelta 2023 on -1 190 000 euroa alijäämäinen ja konsernin kertynyt alijäämä yhteensä laskettuna on -5 287 000 euroa. Alijäämä on kasvanut 830 000 eurolla vuodesta 2022.

Kuntakonsernin talouden tasapaino on epävarmaa erityisesti tytäryhtiöiden kannattavuuden osalta. Tytäryhtiöiden tappio on suuri ja tytäryhtiöitä on monta. Tytäryhtiöiden osalta toiminta ei ole järjestetty tuloksellisella eikä tarkoituksen mukaisella tavalla. Tarkastuslautakunta on jo edellisissä arviointikertomuksissaan vaatinut johtoa ryhtymään toimenpiteisiin konsernin kannattavuuden parantamiseksi sekä tytäryhtiöiden toiminnan jatkuvuuden selvittämiseksi. Tarkastuslautakunta seuraa tarkasti vuonna 2024 konsernivalvonnan kehittymistä.

6. TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI

Ähtärin kaupunginvaltuusto on 13.12.2021 §101 hyväksynyt uuden strategian vuosille 2022–2025. Uusi strategia on laadittu selkeämmäksi ja tiiviimmäksi, jossa tavoitteet ja niiden mittarit on esitetty helposti luettavassa muodossa. Valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden mukaan tavoitteena on pysyä myös talousarviossa.

Tarkastuslautakunta toteaa, että vuoden 2023 tilinpäätös on laadittu uuden kaupunkistrategian, tavoitteiden ja mittareiden mukaisesti. Tavoitteet on asetettu selkeästi, mutta tilinpäätös on kuitenkin kokonaisuudessaan edelleen rakenteeltaan sekava ja vaatii vielä selkeyttämistä. **Tarkastuslautakunta suosittelee, että seuraavan vuoden tilinpäätöksen muotoilua selkeytetään edelleen.** Strategiaa tulee tarkastella vuosittain, jolloin toiminnan ohjaaminen strategian kautta saadaan näkyvämmäksi. **Vuosille 2024–2025 strategian keskiössä oltava erityisesti konserniyhtiöt.**

Tarkastuslautakunta kiinnitti tilinpäätöksen kirjallisessa osassa huomiota, että kaupunginhallituksen sisäisen valvonnan järjestäminen sekä sivistystoimen sisäisten riskien valvonta osioissa tunnistetut riskit sarake on jätetty tyhjäksi. Tila- ja infrapalveluiden osalta tunnistetut riskit on kirjattu tilinpäätökseen. **Tarkastuslautakunta kehottaa täydentämään sisäisten valvonnan osion kaikilta toimialoilta.**

6.1. Toiminnalliset tavoitteet

Seuraavissa taulukoissa tarkastuslautakunta peilaa tilinpäätöksen toiminnallisten tavoitteiden esittämistä strategiaan ja siihen kirjattuihin tavoitteisiin sekä niiden esittämiseen selkeästi myös tilinpäätöksessä.

6.1.1. Yleiset tavoitteet

Tavoite ja mittari	Tarkastuslautakunnan arviointi
Ähtäri-brändin vahvistaminen: imago ja tunnettavuus, esiintyvyys mediassa.	hyvä
Kehittyvä kaupunkikonserni: kiinteistöjohtamisjärjestelmä ja yritysten yhteistyö.	kehitettävää: kaupunkikonsernin kehittäminen ja kuntalainmukaiset tunnusluvut eivät ole avattuna mittareiden toteutumisen yhteydessä.
Kestävä kaupunkisuunnittelu: edistetään kaavoituksella.	kehitettävää: kaavoitusten läpimenoaika?
Tehokas ja laadukas kustannusrakenne: Kuntalain mukaisten tunnuslukumittareiden arvot täyttyvät / ylittävät tavoitteet.	kehitettävää: tunnuslukumittareiden arvot eivät toteutuneet
Hyvinvoivat ja terveet kuntalaiset: toteutetut palautekyselyt hyvinvointikertomus	hyvä
Innostava työnantaja	kehitettävää: mittarin tarkennusta ja avaamista, mitä tehty innostavuuden hyväksi, organisaatiouudistuksen vaikutukset?
Energinen henkilöstö, sairauspoissaolot	kehitettävää: työhyvinvoinnin suhteen nousevien toistuvien teemojen esille nostot
Kehittyvät hyvinvointi- ja oppimisympäristöt: oppilasmäärät, harrastajamäärät	kehitettävää: harrastajamäärien toteuma?
Oikea-aikainen, avoin ja monikanavainen markkinointi ja viestintä	kehitettävää: tiedotteiden määrän toteuma?
Digitalisaatio palvelutuotannossa	hyvä

6.1.2. Sivistys- ja hyvinvointipalvelut

Tavoite ja mittari	Tarkastuslautakunnan arviointi
Joustava varhaiskasvatus: palvelua on tarjolla ja sitä tarvitaan, palvelu on laadukasta	kehittävää: määrätavoitteet?
Reagoiva koulutustarjonta: laaja koulutustarjonta, uusien koulutilojen rakentuminen	kehittävää: määrätavoitteet jäivät epäselviksi
Innostava vapaa-aikatoimi: aktiivinen kolmas sektori, erilaiset tapahtumat	kehittävää: määrätavoitteiden toteutuminen?
Perusturva: Palveleva sote	kehittävää: mittareiden lähipalvelut, jonotusajat ja asiakaskysely seuranta?
Kirjastopalvelut	tavoitteet ja mittarit esitetty selkeästi, samaan taulukkoon voisi lisätä tarkasteltavan vuoden toteumarivin

6.1.3. Elinvoima

Tavoite ja mittari	Tarkastuslautakunnan arviointi
Olemassa olevat ja uudet yritykset	Puute: Elinvoiman osalta strategian mukainen tavoitteiden seuraamisen taulukko puuttuu tilinpäätöksestä kokonaan
Kestävät investoinnit	Puuttuu
Kolmannen sektorin aktiivisuus	Puuttuu

6.1.4. Tila- ja infrapalvelut

Tavoite ja mittari	Tarkastuslautakunnan arviointi
Kestävä kaupunkisuunnittelu: asiakastytyväisyyskyselyn toteuttaminen, kaavoitukset	kehitettävää: kaavoituksen läpimenoaika?
Ympäristöt ja vesistöt, puhdas luonto: ympäristön tilan seuranta ja ympäristöhankkeita	hyvä
Palvelevat kulkuyhteydet: toteutettu infranparannushankkeita	hyvä
Laadukas tontti- ja tilatarjonta: tontteja on tarjolla eri sijainneista ja eri hintaisia, vuokra-asuntojen käyttöaste on korkea, kiinteistöstrategian valmistelut, uusien tilojen rakentamiset	hyvä

6.1.5. Konsernin toiminnalliset tavoitteet

Tavoite ja mittari	Tarkastuslautakunnan arviointi
Talouden tasapainottaminen ulkoisia rahavirtoja hyödyntäen, tulouttaminen	Puute: Konsernin osalta strategian tavoitteita ei ole taulukoitu eikä niitä ole avattu strategian mukaisesti
Kaupungin omistajaohjaus tytäryhtiöissä	Puuttuu
Tytäryhtiöiden tuottama lisäarvo	Puuttuu
Henkilöstön määrä ja osaaminen vastaavat muuttuviin tarpeisiin	Puuttuu

6.2. Toiminnallisten tavoitteiden arviointi

Tarkastuslautakunta on tyytyväinen, että toiminnallisten tavoitteiden arviointi on mahdollista uuden strategian myötä. Näiden mittareiden esille tuomiseen myös tilinpäätöksessä on tärkeää myös strategian toteuttamisen vuoksi. **Tilinpäätöksessä on edelleen kehitettävä näiden mittareiden ja niiden tulosten tuomista esille.** Tavoitteiden toteutumisen arvioinnissa on huomioitava mitä mittareita on asetettu ja tuoda niitä vastaavat tiedot selkeästi esille. Tarkastuslautakunta on uudistetun strategian ja sen myötä uudistetun tilinpäätöksen vuoksi tarkastellut toiminnallisia

tavoitteita valittujen mittareiden arvioitavuuden kautta vertailemalla onko seurattaviin mittareihin annettu tuloksia. Vain seuraamalla strategiassa valittujen mittareiden toteutumista voidaan tehdä strategian mukaista toiminnallisten tavoitteiden toteutumisen arviointia.

Tilinpäätöksessä joiltakin osin mittari ja siihen esitetty toteuma eivät vastaa toisiaan. Joiltain osin voi olla järkevää miettiä mittareita uudelleen, jos niiden mittaaminen on mahdotonta. Toteuman esittäminen mittarin mukaisesti on selkeää. Taulukoihin on tarkoitus esittää haluttu tieto selkeästi ja tiivistetysti.

Tarkastuslautakunta toivoo, että konsernin omistajaohjauksessa hallituksella olisi aktiivisempi rooli. Myös mahdollisilta osin tiedottaminen valtuustolle omistajaohjauksesta lisäisi läpinäkyvyyttä julkisen hallinnon omistamissa yhtiöissä.

Tarkastuslautakunta tiedustelee Euroopan unionin lainsäädännön rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelusta annetun direktiivin (EU) 2019/1937, eli ns. Whistleblower-direktiivin täytäntöönpanosta. Yli 50 työntekijää työllistäville yksityisen ja julkisen sektorin organisaatioille sekä valtion virastoille asetettiin velvollisuus perustaa sisäinen, luottamuksellinen ilmoituskanava 17.12.2023 mennessä.

6.3. Taloudellisten tavoitteiden arviointi

Vertailemalla talousarviota ja vuoden 2023 toteutumia on nähtävissä, että seuraavat tulosalueet ovat ylittäneet arvioidun toimintakatteensa yleishallinto +28 %, elinvoima +28 %, varhaiskasvatus +10 % ja infrapalvelut +43 %. Muiden tulokokonaisuuksien suhteen pysytty suunnilleen talousarvion puitteissa. Kaupungin kokonaistoimintakate heikentyi noin 500 000 euroa kokonaisuudessaan talousarvioon nähden.

Konserniyhtiöiden osalta huomattavasti odotettua paremman tuloksen olivat saavuttaneet Ähtärin Kiinteistöhuolto Oy ja Kiinteistö Oy Ähtärin vuokralat. Sen sijaan taloudelliset tavoitteet jäivät saavuttamatta Ähtärin Energia ja Vesi Oy:llä, Ähtärin Matkailu Oy:llä, Ähtärin Liikunnan Tuki Oy:llä, Hotelli Mesikämmen Oy:llä sekä Ähtärin Eläinpuisto Oy:llä. **Tarkastuslautakunta painottaa yhä edellä mainittujen yhtiöiden tilanteen seuraamista ja perustetun työryhmän aktiivista työskentelyä ja tiedottamista.** Kokonaisuudessaan konsernin tilikauden tulos oli 1 190 000 euroa alijäämäinen.

7. TARKASTUSLAUTAKUNNAN ESITYS KAUPUNGINVALTUUSTOLLE

Tarkastuslautakunta esittää valtuustolle, että ulkoisen tarkastuksen esille tuomat epäkohdat korjataan ilman aiheetonta viivettä, jotta hyvä hallintotapa toteutuisi kaupungin kaikissa toiminnoissa. Kaupungin hallintoa ja etenkin konsernin ohjaamista tulee kehittää ja uudistaa olennaisella ja perusteellisella tavalla. Hyvä hallintotapa ei ole muodollisuus, vaan perusta tulokselliselle ja tarkoituksenmukaiselle toiminnalle ja siten myös palveluiden tuotannolle ja verovarojen harkitulle käytölle. **Tytäryhteisöjen heikko taloudellinen tilanne on syytä ottaa vakavasti ja strategian mukaiset tavoitteet on tuotava esille myös konsernitilinpäätökseen. Tarkastuslautakunta esittää, että tilitarkastajan raporttien mukaiset huomautukset korjataan kaupungin ja konsernin kirjanpidossa.**

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että kaupungin eri toimielimet tiedostavat kunkin toimielimen tehtävät, oikeudet, velvollisuudet ja merkityksen kuntaorganisaatiossa. Ylintä päätäntävaltaa käyttävä valtuusto edustaa veronmaksajia ja palveluiden tarvitsijoita. Kaupunginhallitus ja johtavat viranhaltijat edustavat palveluiden tuottajia ja verorahojen käyttäjiä. Tilintarkastaja todentaa toiminnan laillisuutta ja tarkastuslautakunta seuraa ensisijaisesti valtuuston asettamien tavoitteiden saavuttamista. Valtuusto tarvitsee tehtävänsä hoitamiseen kuntalaisten tuen ja kaikki muut kaupungin toimielimet valtuuston tuen. Omistajapolitiikka ja konserniohje ohjaavat kuntakonserniin kuuluvia tytäryhteisöjä.

Tarkastuslautakunta jättää arviointikertomuksen vuodelta 2023 kaupunginvaltuuston käsiteltäväksi ja esittää, että valtuusto pyytää arviointikertomuksessa esitetyistä havainnoista kaupunginhallituksen selvitykset niin, että ne voidaan käsitellä vuoden 2024 lokakuun loppuun mennessä valtuuston kokouksessa. Tarkastuslautakunta pitää määrääjän asettamista tärkeänä, jotta hallituksen lausuntoa ja valtuuston sen pohjalta antamaa ohjeistusta voidaan hyödyntää seuraavassa talousarviokäsittelyssä, tilinpäätöksessä ja toimintojen kehittämisessä.

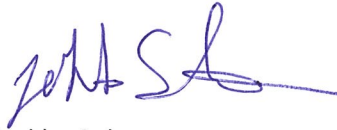
8. ALLEKIRJOITUKSET

ÄHTÄRIN KAUPUNGIN TARKASTUSLAUTAKUNTA

Ähtärissä 06.06.2024

Joakim Siirilä
puheenjohtaja

Jarkko Salo
varapuheenjohtaja

Pirjo Pälvi
jäsen

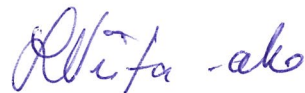

Katriina Savola
jäsen

Allan Roth
jäsen

Liivia Viita-aho
jäsen

9. LIITTEET

9.1. Tarkastuslautakunnan tehtävät

Tarkastuslautakunnan tehtävistä säädetään Kuntalain (10.4.2015/410) 14 luvun §121 sekä Ähtärin kaupungin hallintosäännön (20.6.2022) 10 luvussa. Tarkastuslautakunta on Kuntalain mukainen lautakunta, jonka valtuusto asettaa toimikauttaan vastaavien vuosien hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestämistä varten.

Kuntalain §121 mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on:

1. Valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat.
2. Arvioi, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.
3. Arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman ja toimenpideohjelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää.
4. Huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta.
5. Valvoa 84§ säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi.
6. Valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi.

Kunnan hallintosääntömallin §72 (Kuntaliitto 2021) mukaan kuntalaisia säädettyjen tehtävien lisäksi, tarkastuslautakunnan on:

1. Seurattava tilintarkastajan tarkastussuunnitelman toteutumista sekä muutoinkin seurattava tilintarkastajan tehtävien suorittamista ja tehtävä tarpeen mukaan esityksiä tilintarkastuksen kehittämiseksi.
2. Huolehdittava, että tilintarkastusta varten on tarpeelliset voimavarat, jotka mahdollistavat tilintarkastuksen suorittamisen julkishallinnon hyvän tilintarkastustavan edellyttämässä laajuudessa.
3. Tehtävä aloitteita ja esityksiä tarkastuslautakunnan, tilintarkastajan ja sisäisen tarkastuksen tehtävien yhteensovittamisesta mahdollisimman tarkoituksen mukaisella tavalla.

Tarkastuslautakunta laatii arviointisuunnitelman ja antaa valtuustolle kultakin vuodelta arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Arviointikertomus käsitellään valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä. Lautakunta voi antaa valtuustolle muitakin tarpeellisenä pitämiään selvityksiä arvioinnin tuloksista.

Kunnanhallitus voi poiketa tarkastuslautakunnan esityksestä lautakuntaa koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi ja talousarvioksi kunnan hallintosäännön ja talousarvioesityksen yhteensovittamiseen liittyvästä perustellusta syystä. Kunnanhallitus antaa valtuustolle lausunnon toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aiheita.

Tilintarkastuksen päämääränä on tarkastustietoa tuottamalla varmistaa Ähtärin kaupungin (hallintosääntö 20.6.2022 §65–72):

- hallinnon ja taloudenhoidon laillisuutta
- sisäisen valvonnan ja konsernivalvonnan toimivuutta
- kirjanpidon ja muun laskentatoimen oikeellisuutta ja riittävyttä
- tilinpäätöksen ja sen keskeisen talous- ja tuloinformaation oikeellisuutta ja riittävyttä
- tilinpäätösten merkittävien poikkeamien selvittäminen
- valtionosuuksien käytön perusteita ja oikeellisuutta
- Kuntalain §122 on määritelty tilintarkastajan tehtävät.

Kuntalain §122 Tilintarkastus:

Valtuusto valitsee hallinnon ja talouden tarkistamista varten tilintarkastusyhteisön, jonka tulee olla julkishallinnon ja –talouden tilintarkastuslautakunnan hyväksymä yhteisö (JHTT-yhteisö) ja vastuunalaiseksi tilintarkastajaksi julkishallinnon ja –talouden hyväksytty tilintarkastaja (JHTT-tilintarkastaja). Tilintarkastajat toimivat tehtävissään virkavastuulla. Tilintarkastusyhteisö voidaan valita kerrallaan enintään kuuden tilikauden hallinnon ja talouden tarkastamista varten.

Tilintarkastajalla on oltava edellytykset riippumattoman ja riittävän laajan tilintarkastuksen toimittamiseen. Jos edellytykset riippumattomaan tarkastukseen puuttuvat, tilintarkastajan on kieltäydyttävä vastaanottamasta tehtävää tai luovuttava siitä. Tilintarkastajana ei saa toimia henkilö, joka §75 mukaan ei ole vaalikelpoinen tarkastuslautakuntaan.

Kunnan tytäryhteisön tilintarkastajaksi on valittava kunnan tilintarkastusyhteisö, jollei tästä poikkeamiseen ole perusteltua tarkastuksen järjestämiseen liittyvää syytä.

9.2. Tarkastuslautakunnan arviointisuunnitelma vuosille 2021–2025 (päivitetty 13.9.2023)

Arviointityön suorittamisen perusteet

Tarkastuslautakunnan suorittaman arvioinnin tulokset raportoidaan valtuustolle osoitetussa arviointikertomuksessa sekä mahdollisissa väliraporteissa. Arvioinnin lautakunta toteuttaa käyttämällä muun muassa seuraavia toimintatapoja:

1. Tarkastuslautakunta seuraa kunnan toimielinten ja johtavien viranhaltijoiden toimintaa. Lautakunta sopii keskinäisellä työnjaolla eri toimielinten hallinnon seuraamisesta sekä kerää tietoja palvelutoiminnan toimivuudesta ja tavoitteiden toteutumisen tilanteesta. Salassa pidettävän aineiston käytettäväksi saamisesta lautakunta päättää erikseen.

Lautakunnan jäsenten hallinnon seurantavastuu on seuraava:

ELIN/LAUTAKUNTA	TARKASTUSLAUTAKUNNAN JÄSENET
KAUPUNGINHALLITUS	Joakim Siirilä ja Pirjo Pälvi
SIVISTYS- JA HYVINVOINTILAUTAKUNTA	Jarkko Salo ja Liivia Viita-aho
TILA- JA INFRAPALVELUIDEN LAUTAKUNTA	Katriina Savola ja Allan Roth

2. Lautakunta pyytää kaupungin organisaatiolta erikseen päätettäviä selvityksiä toiminnasta arvioinnin tueksi (esimerkiksi toimialojen itsearviointien yhteenvetoja, asiakaspalauteyhteenvetoja ja mahdollisia sisäisen tarkastuksen yhteenvetoraportteja, laatuauditointeja, palveluiden prosessikuvauksia, talouden ja toiminnan seurantaraportteja, osavuositarkastukset, kuntayhtymien arviointikertomukset).
3. Kokouksiin kutsutaan tarvittaessa kaupungin/arvioitavan kohteen viranhaltijajohdon lisäksi luottamushenkilöjohtoa, henkilökunnan edustajia, tytäryhtiöiden edustajia ja mahdollisia muita sidosryhmän edustajia selvittämään omasta näkökulmastaan arviointikohteen toimintaa, tavoitteita ja niiden toteutumista. Tarvittaessa haastateltaville jaetaan ennakkoon täytettäväksi arviointilomake toimialan /vastuualueen toiminnasta ja taloudesta. Lomake ei ole julkinen eikä sitä liitetä pöytäkirjaan.
4. Lautakunta tekee tutustumis- ja arviointikäyntejä kunnan hallintokuntiin /toimipisteisiin ja muihin palvelupisteisiin työohjelman mukaisesti. Tarvittaessa käydään tutustumassa tytäryhteisöihin.
5. Arvioitavan vuoden tilinpäätös toimintakertomuksineen on asiakirja, josta ilmenevien tietojen perusteella arviointi ensisijaisesti suoritetaan.

6. Tarvittaessa ja mahdollisuuksien mukaan tehdään yhteisarvioiteja esim. seutukunnan muiden kuntien kanssa yhteisesti järjestettyjen toimintojen osalta.

Lautakunnan jäsenten toimintavalmiuksien kehittämistä tuetaan mm. osallistumalla alan koulutuksiin.

Tilintarkastuksen toteutumisen seuranta

Tilintarkastajan vuotuinen työohjelma annetaan tarkastuslautakunnalle tiedoksi. Tilintarkastaja raportoi vuoden aikana sopimuksen mukaisesti työohjelman toteutumisesta sekä olennaisista havainnoista. Yhteenveto koko vuoden tarkastuksista tehdään tilintarkastuskertomuksen yhteydessä.

Tilintarkastajan valtuustokauden suunnitelmat ja vuosittaiset työohjelmat laaditaan siten, että ne tukevat kunnan tarkastustoimen laaja-alaista ja asianmukaista toteutumista. Tilintarkastuksen työn lähtökohtana on kaupungin toimintaorganisaatio ja -ympäristö ja niihin liittyvät olennaiset riskit. Riskienkartoituksen avulla määritellään tarkastuksen painopistealueet tarkastustyön perustaksi.

Tarkastussuunnitelman ja vuotuisten työohjelmien käsittelyn yhteydessä tarkastuslautakunta arvioi myös tarkastukseen käytössä olevien resurssien riittävyttä.

Tarkastuslautakunnan toimikauden 2021–2024 painopistealueet:

TILIKAUSI	PAINOPISTEALUE
2021	Kaupungin ja konsernin hallinto ja talous, elinvoima
2022	Kaupungin ja konsernin hallinto ja talous, elinvoima
2023	Tila- ja infrapalvelut
2024	Sivistys- ja hyvinvointi

9.3. Tarkastuslautakunnan työohjelma 2023–2024

Tarkastuslautakunnan vuosikello, aiheet ja kuultavat tarkentuvat aina vuoden mittaan.

Tammikuun kokous

- Elinvoimakoordinaattorin kuuleminen
- Tilintarkastajan väliraportti
- Arviointikertomuksen laadinnan aloittaminen

Helmikuun kokous

- Konserniyhtiöiden edustajien kuuleminen /Vuokratalot Oy:n toimitusjohtaja
- Tilinpäätösten aikataulujen tilannekatsaus

Maaliskuun kokous

- Konserniyhtiöiden edustajien kuuleminen / Ähtärin Energia ja Vesi Oy:n toimitusjohtaja
- Konserniyhtiöiden edustajien kuuleminen /Ähtärin Kiinteistöhuolto Oy:n toimitusjohtaja
- Arviointikertomuksen laadintaa

Huhtikuun kokous

- Henkilöstökertomus 2022/henkilöstöjohtaja
- Tilinpäätös vuodelta 2022/talousjohtaja
- Arviointikertomuksen kokoaminen

Toukokuun kokous

- Luottamusmiesten ja työsuojeluvaltuutettujen kuuleminen
- Tilintarkastajan yhteenvetoraportti ja tilintarkastuskertomus

Kevätkauden päätöskokous

- Tarkastuslautakunnan arviointikertomuksen hyväksyminen

Syyskuun kokous

- Hankepäällikön kuuleminen
- Elinvoimakoordinaattorin kuuleminen
- Tarkastuslautakunnan työsuunnitelma 2023–2024

Lokakuun kokous

- Yhdyskuntatekniikan insinöörin kuuleminen
- Tilintarkastuksen tarkastussuunnitelma 2023
- Taloudellinen ja toiminnallinen osavuosikatsaus 1.1.-31.7.2023

Marraskuun kokous

- Kaupunginjohtajan kuuleminen
- Sidonnaisuusilmoitusten tarkastaminen

Joulukuun kokous

- Maankäyttöinsinöörin kuuleminen
- Konserniyhtiöiden edustajien kuuleminen / Kiinteistö Oy Ähtärin Vuokratalojen toimitusjohtaja

- Kaupunginhallituksen vastine tarkastuslautakunnalle arviointikertomuksesta 2023

2024

Tammikuun kokous

- Rakennuttaja- ja kiinteistöpäällikön kuuleminen
- Tilintarkastajan väliraportti
- Arviointikertomuksen laadinnan aloittaminen

Helmikuun kokous

- Kirjanpitäjän kuuleminen
- Arviointikertomuksen laadintaa

Maaliskuun kokous

- Arviointikertomuksen laadintaa

Huhtikuun kokous

- Henkilöstökertomus 2023 / henkilöstöjohtaja
- Kaupunginhallituksen puheenjohtajan kuuleminen
- Tilintarkastajan loppuraportti
- Tilintarkastajan tilintarkastuskertomus
- Tilinpäätös vuodelta 2023 / talousjohtaja

Kevätkauden päätöskokous

- Esitys valtuustolle hallituksen vastuuvapauden myöntämisestä tarkasteltavalta tilikaudelta
 - Tilintarkastajan tilintarkastuskertomus
 - Tarkastuslautakunnan arviointikertomuksen hyväksyminen
-